

Rozvoj vedecko-výskumných činností je kľúčový na zabezpečenie udržateľného rastu ekonomiky, založeného na poznatkoch. V súčasnosti sa tejto téme venuje čoraz väčšia pozornosť aj vďaka špecializovanej inštitúcii, ktorú pre jej aktivity v tejto oblasti možno označiť ako jedno zo synonymum podpory vedy na Slovensku.

Centrum vedecko-technických informácií SR

Synonymum pre podporu vedy a techniky na Slovensku

Centrum vedecko-technických informácií SR (ďalej CVTI SR) sa okrem činností vyplývajúcich z poslania vedeckej knižnice zameriava aj na služby ďaleko presahujúce rámec samotných knižničných služieb.

Transfer technológií, podpora a popularizácia vedy či medzinárodné projekty sú slovnými spojeniami, aké možno zaradiť medzi tie kľúčové, ktorým dáva CVTI SR aj praktický rozmer.

SPÁJANIE VEDY S PRAXOU

Prenos výsledkov vedeckovýskumnej činnosti z akademickej sféry do hospodárskej a spoločenskej praxe, tzv. transfer technológií (ďalej TT) je zložitý proces. Prispieť k zjednodušeniu a zefektívneniu jednotlivých krokov smerujúcich ku komerčnému zhodnoteniu duševného vlastníctva vznikajúceho na univerzitách a ústavoch SAV má realizácia národného projektu **Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku – NITT SK**.

V rámci projektu je pre akademickú obec a pracovníkov centier transferu technológií prevádzkovaný **Národný portál pre transfer technológií** (www.nppt.sk).

Tento portál zastrešuje potrebné informačné zdroje súvisiace s danou problematikou. Príkladom sú patentové databázy, databázy technologických ponúk a dopytov či zoznam expertov na transfer technológií, ktoré budú onedlho k dispozícii. Ďalej sú tu dostupné vzorové materiály vo forme zmlúv, metodických materiálov či interných smerníc, ktoré pomôžu lepšie sa zorientovať v administratívnej stránke procesu. Využitie môžu byť aj pri nastavení systémov a pri manažmente duševného vlastníctva vo výskumných inštitúciách.

Dôležitú časť portálu tvorí aj poskytovanie podporných služieb v podobe rešeršných a expertných služieb.

Rešeršné služby sa týkajú informačných prieskumov. Prostredníctvom nich je možné zistiť novosť vynálezu, sledovať ponuky technológií, vyhľadať technológie a pod. Ich súčasťou je tiež poradenstvo pri formulovaní rešeršných požiadaviek a monitoring konkurencie.

Expertné služby pokrývajú také aktivity, ako je napríklad príprava a podanie patentovej prihlášky predmetov duševného vlastníctva na Slovensku a v zahraničí, zastupovanie pred patentovými úradmi, marketing technológie, ale aj príprava či posúdenie licenčných zmlúv alebo zakladanie nových podnikov vyčlenením z výskumnej inštitúcie tzv. „spin-off“, alebo „spin out“.

V neposlednom rade nájde odborná verejnosť na portáli NPTT aj informácie o odborných podujatiach a v komunikačnom centre portálu je priestor na výmenu informácií, poznatkov a skúseností formou blogov, alebo vyjadrením vlastných názorov v anketách.

Užitočné informácie poskytujú tiež spracované profily vedecko-výskumných pracovísk a odkazy na ďalšie zaujímavé informačné zdroje.

Vďaka projektu NITT SK sa Slovenská republika môže zapojiť aj do medzinárodných aktivít na poli transferu technológií. Príkladom je prestížny veľtrh vynálezov a technológií v taiwanskom Taipei „**Taipei International Invention Show and Technomart 2012**“. Na podujatí, kde boli prezentované svetové výstupy vedecko-výskumnej činnosti, mali svoje zastúpenie aj slovenskí vedci. A práve zástupcovia CVTI SR prezentovali šesť technológií zo Slovenskej akadémie vied a Univerzity Komenského v Bratislave. Až päť slovenských vynálezov získalo medaily – od bronzovej až po zlatú.

Ďalšou významnou aktivitou, realizovanou v rámci projektu NITT SK, bola účasť zástupcov CVTI SR na spoločnom inovačnom seminári EÚ a Izraela zameranom na problematiku transferu technológií, kde boli prezentované aktivity v oblasti budovania národného systému transferu technológií na Slovensku. Seminár sa konal v izraelskom meste Ramat Gan (Tel Aviv) a bol organizovaný Delegáciou EÚ v Izraeli, v spolupráci so zastupiteľskými úradmi vybraných európskych krajín v Izraeli vrátane veľvyslanectva SR.

Súčasťou pracovnej cesty bola aj návšteva Weizmannovho vedeckého inštitútu, jednej z popredných svetových multidisciplinárnych vedeckých inštitúcií (www.weizmann.ac.il). Inštitút tiež patrí k priekopníkom pri riešení problematiky transferu technológií. Inštitút bol založený už v roku 1934, pôvodne ako „Daniel Sieff Research Institute“. Jeho zakladateľom bol Dr. Chaim Weizmann, špičkový vedec a neskorší izraelský prezident. V súčasnosti Weizmannov inštitút zamestnáva asi 2 600 vedcov, PhD. študentov, postdoktorandských a administratívnych pracovníkov. Campus Weizmannovho inštitútu má rozlohu viac ako 1,1 km štvorcového. Výskumná činnosť je štedro podporovaná z izraelského štátneho rozpočtu, čoraz významnejšiu zložku príjmov však tvoria práve príjmy z komercializácie vedeckých výstupov.

I keď je zameranie inštitútu orientované primárne na základný výskum, transfer technológií zohráva pri fungovaní a rozvoji organizácie

kľúčovú úlohu. Na tento cieľ inštitút zriadil „ese-ročku“ YEDA, ktorá nakladanie s duševným vlastníctvom zastrešuje. Počas svojho dlhoročného fungovania zabezpečila YEDA Weizmannovmu inštitútu nezanedbateľné príjmy, najmä prostredníctvom odpredaja licencií na využitie ochráneného duševného vlastníctva. Medzi úspešné príklady transferu technológií patria farmaceutiká, ktoré na svetových trhoch ročne generujú miliardové obraty. Najznámejším liekom pochádzajúcim z Weizmannovho inštitútu je Copaxone®, inovatívne liečivo využívané pri liečbe sklerózy multiplex.

SPOLOČNÝ MENOVA TEL INOVÁCIE A MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

Možnosť využiť financie z Európskeho fondu regionálneho rozvoja predstavuje pre CVTI SR príležitosť zapojiť sa do viacerých nadnárodných projektov, ktorých cieľom je budovanie a rozvoj znalostnej spoločnosti prostredníctvom aplikácie vedeckých poznatkov v hospodárskej praxi.

Ide o projekty **FORT – Podpora výskumu a technologických aplikácií**, **SEE Science – Podpora inovácií budovaním kapacít a siete centier vedy v regióne juhovýchodnej Európy**, **Smart>Net – Interregionálna sieť technologických centier a CentralCommunity – Rozvoj komunit pre kolektívne inovácie**.

V rámci **FORTu** bol v júni 2012 premiérovou udelený inovačný poukaz v hodnote 5 tis. eur za víťazstvo v súťaži inovatívnych myšlienok z oblasti biomedicíny, biotechnológií a potravinárstva, ktorej víťaz môže vďaka finančnej podpore realizovať aj ďalšie aktivity súvisiace s jeho ideou.

Vítazom sa stal Tomáš Szemeš zo spoločnosti Geneton, s. r. o., s riešením problematiky určovania genetických porúch ešte nenarodeného dieťaťa neinvazívnou formou priamo z krvi tehotnej ženy.

Druhý ročník súťaže je naplánovaný na marec 2013, tentoraz so zameraním na technológie a technické riešenia.

Cieľom projektu **SEE Science** je budovanie a rozvoj progresívnych centier vedy a vytvorenie dlhodobého funkčného nadnárodného partnerstva centier vedy v regióne juhovýchodnej Európy. Partnermi v projekte sú zástupcovia Bulharska, Grécka, Maďarska, Rakúska, Rumunska, SR (CVTI SR) a Talianska.

Smart>Net je projekt cezhraničnej spolupráce. Má podporiť rozvoj hospodárstva založeného na inovatívnych myšlienkach v rámci Sloven-

ska a Rakúska. Potenciál predstavuje najmä prepojenie dvoch významných metropol, Bratislavy a Viedne, kde je umiestnených množstvo inovatívnych podnikov a výskumných inštitúcií.

Podpora spolupráce výskumných organizácií a technologicky orientovaných malých a stredných podnikov najmä prostredníctvom komunikačnej platformy je cieľom projektu CentralCommunity. Tento nadnárodný projekt sa orientuje na oblasť živých vied v Taliansku, Maďarsku, Nemecku, Slovinsku a na Slovensku.

VEDA O NIEČO ZROZUMITELEJŠIE A PÚTAVEJŠIE

CVTI SR sa popularizácii vedy a techniky venuje najmä prostredníctvom svojho Národného centra pre popularizáciu vedy a techniky v spoločnosti (NCP VaT), ktoré plní úlohy súvisiace s implementáciou Stratégie popularizácie vedy a techniky v spoločnosti.

Hlavným poslaním NCP VaT je okrem popularizácie vedy a techniky v spoločnosti aj propagácia činnosti vedcov a vedeckých inštitúcií, rozširovanie povedomia mladých ľudí o možnosti štúdia na vysokých školách a univerzitách s technickým a prírodovedným zameraním, sprístupňovanie informácií o vede prostredníctvom Centrálného informačného portálu a informačného systému pre výskum vývoj a inovácií (CIP VVI) na stránke www.vedatechnika.sk. V neposlednom rade tu patrí aj organizácia podujatí popularizujúcich vedy a techniku v spoločnosti.

Pravidelnými aktivitami NCP VaT sú podujatia, ako Veda v CENTRE, Vedecká cukráreň, spolupráca s MŠVVaŠ pri organizácii Týždňa

vedy a techniky v spoločnosti, výstavy popularizujúce rôzne oblasti vedy a techniky, príprava cyklu televíznych dokumentov o práci a úspechoch slovenských vedcov s názvom Spektrum vedy a vydávanie e-novín poskytujúcich priestor na zviditeľnenie slovenskej vedy s názvom Vedecký kaleidoskop.

V najbližšom období sa pripravuje aj spustenie národného projektu zameraného na popularizáciu vedy a techniky, financovaného zo štrukturálnych fondov EÚ. V rámci tohto projektu bude CVTI SR realizovať množstvo popularizačných aktivít zameraných na zlepšenie komunikácie medzi vedou a spoločnosťou, ktorá v súčasnosti nie je ideálna.

Ťažiskovou aktivitou v rámci pripravovaného projektu je zriadenie tzv. Centra vedy – interaktívneho priestoru, prostredníctvom ktorého bude pútavým a atraktívnym spôsobom zvyšované povedomie verejnosti o význame vedy a techniky a najmä motivácia študentov k štúdiu technických a prírodovedných smerov. Očakáva sa, že realizácia takéhoto projektu, ktorý je na Slovensku veľmi potrebný,lepší celospoločenské vnímanie vedy a techniky a tým napomôže aj k postupnému zlepšovaniu hospodárskej situácie štátu prostredníctvom podpory výskumu a inovácií.

ZVIDITELENIE AJ TOHO ČO JE „SIVÉ“

Pojem sivá literatúra (grey literature) označuje také informačné materiály, akými sú napríklad firemné brožúry, projektové štúdiá, analýzy, konferenčné zborníky a pod. Ide o publikácie, ktoré sprostredkujú najaktuálnejšie poznatky z vedy a výskumu, a zároveň nie sú šírené bež-

nými distribučnými kanálmi (nie je ich teda možné zakúpiť). CVTI SR sa zameria v rámci podpory vedy aj na tento druh informačných zdrojov.

Opäť možno spomenúť budovanie vzťahov na medzinárodnej úrovni. Odborní zamestnanci CVTI SR venujúci sa hodnoteniu publikačnej činnosti sa tento rok zúčastnili výročnej konferencie GreyLiterature 14. Tá sa konala v Národnej rade pre výskum v talianskom Ríme. Podtitul konferencie znel: „Sledovanie inovácií prostredníctvom sivej literatúry“.

Nastávajúci 15. ročník konferencie bude hostiť práve Centrum vedecko-technických informácií SR. Konferencia sa uskutoční 2. – 3. decembra 2013 a jej organizačné zastrešenie bude realizované v rámci už spomínaného národného projektu Národná infraštruktúra pre podporu transferu technológií na Slovensku – NITT SK.

Ústrednou témou nasledujúceho ročníka je zhodnotenie činnosti v oblasti sivej literatúry za uplynulých 20 rokov z pohľadu inštitúcií (verejných, štátnych, akademických) zaoberajúcich sa sivou literatúrou.

O aktivitách v nadnárodných štruktúrach svedčí aj fakt, že v roku 2010 sa CVTI SR stalo inštitucionálnym členom medzinárodnej organizácie GreyNet International, od roku 2012 je jeho asociatívnym členom.

Podrobné informácie o všetkých činnostiach Centra vedecko-technických informácií SR sú k dispozícii na jeho webovej stránke www.cvtisr.sk.

Prof. Ján TURŇA
riaditeľ CVTI SR

Dá sa vždy vyhovieť požiadavkám trhu?

Telekomunikačný úrad zabezpečuje podmienky medzi operátormi a následne konkurencia zvyšuje možnosti skvalitniť služby a to všetko, pravdaže, je výhoda pre užívateľov. O ďalších aktivitách rozpráva predseda Telekomunikačného úradu SR Ladislav MIKUŠ s redaktorkou Annou Komovou.

Ako sa darí podporovať rozvoj vnútorného trhu?

Bez akéhokoľvek prifarbenia môžem povedať, že sme dosiahli badateľný pokrok. Stúpa nám počet poskytovateľov širokopásmového internetového pripojenia, aj počet užívateľov. Vďaka regulácii, znižovaniu poplatkov a investovaniu operátorov sa zvyšuje konkurencia pri poskytovaní širokopásmového pripojenia k internetu. Na lokálnej úrovni začínajú lídri dýchať na trh miestni konkurenti. Ku koncu minulého roka 743 subjektov poskytovalo širokopásmový prístup. Tieto subjekty neposkytovali služby len na papieri, ale mali reálne pripojených užívateľov. Relatívne najväčší výber mali užívatelia v Bratislave a v Košiciach, kde im 54, resp. 40 subjektov zabezpečovalo prístup k širokopásmovému internetu. V ostatných krajských mestách bol priemerný počet 26 poskytovateľov. Znížil sa aj počet nepokrytých tzv. bielych miest. Počet užívateľov pripojených k internetu pev-